

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
82 НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

Одеса 2022

Наукове видання

Збірник тез доповідей 82 наукової конференції викладачів університету
26 – 29 квітня 2022 р.

Матеріали, занесені до збірника, друкуються за авторськими оригіналами.
За достовірність інформації відповідає автор публікації.

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою
Одеського національного технологічного університету,
протокол № 13 від 24.05.2022 р.

Під загальною редакцією Заслуженого діяча науки і техніки України,
Лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки,
д-ра техн. наук, професора Б.В. Єгорова

Укладач Т.Л. Дьяченко

Редакційна колегія

Голова

Єгоров Б.В., д.т.н., професор

Заступник голови

Поварова Н.М., к.т.н., доцент

Члени колегії:

Безусов А.Т., д-р техн. наук, професор
Бурдо О.Г., д-р техн. наук, професор
Віннікова Л.Г., д-р техн. наук, професор
Гапонюк О.І д-р техн. наук, професор
Жигунов Д.О., д-р техн. наук, професор
Іоргачова К.Г д-р техн. наук, професор
Капрельянц Л.В., д-р техн. наук, професор
Коваленко О.О., д-р техн. наук, професор
Косой Б.В., д-р техн. наук, професор
Крусір Г.В., д-р техн. наук, професор
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор
Мілованов В.І., д-р техн. наук, професор
Павлов О.І., д-р екон. наук, професор
Плотніков В.М., д-р техн. наук, професор
Станкевич Г.М., д-р техн. наук, професор
Савенко І.І., д-р екон. наук, професор
Тележенко Л.М., д-р техн. наук, професор
Ткаченко Н.А., д-р техн. наук, професор
Ткаченко О.Б., д-р техн. наук, професор
Хобін В.А., д.т.н., професор
Хмельнюк М.Г., д-р техн. наук, професор
Черно Н.К д-р техн. наук, професор

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ»

ПОДОЛАННЯ НЕОДНОРІДНОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА АГРОПРОДОВОЛЬЧІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Дідух С.М., д.е.н., доцент

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

У науковій літературі інституціональне середовище розглядають як «сукупність основоположних політичних, соціальних, юридичних і економічних правил, що визначають рамки людської поведінки й утворюють базис для виробництва, обміну і розподілу»[1]. У цьому контексті інституціональне середовище – це «чіткий упорядкований набір інститутів, що визначають рамкові умови функціонування й розвитку економічних суб'єктів» [1].

Успішність соціально-економічних систем значною мірою обумовлена рівнем розвитку та впорядкованості інституціонального середовища. На нашу думку, проблематика подолання неоднорідності інституціонального середовища в агропродовольчій галузі України обумовлена наявністю суттєвих внутрішніх суперечностей.

Важливість інституціонального підходу в дослідженні розвитку агропродовольчої галузі України обґрунтована динамізмом умов господарювання та кон'юнктури ринку, що потребує істотного удосконалення та навіть реконструкції існуючої моделі розвитку, за якої оптимальний інституціональний механізм забезпечує організаційні та нормативні умови стабільної діяльності суб'єктів господарювання, а також стимулює ефективну реалізацію цілей та завдань, у тому числі із урахуванням інклюзивної компоненти.

Криза інституціонального середовища агропродовольчої галузі України викликана наявністю цілого ряду диспропорцій та суперечностей розвитку.

1. Невідповідність цілей прискороного зростання агропродовольчих холдингів цілям сталого розвитку сільських територій.

2. Невідповідність існуючої економічної моделі українських агропідприємств на основі використання дешевої робочої сили реаліям ринку праці, на якому внаслідок посилення діджиталізації зростає варіативність працевлаштування у поєднанні із урбанізаційними та міграційними процесами.

3. Суперечливість стратегічних задач України щодо удосконалення структури виробництва та експорту в напрямі поглиблення рівня переробки сировини та наявному попиту на продукцію українського АПК.

4. Суперечливість цілей сталого розвитку сільських територій, наповнення бюджетів місцевих громад та існуючої структури агросектору, який функціонує на основі використання тіньових схем господарювання та неформального ринку праці.

Перелічені явища стримують подальший розвиток агросектора та мають бути вирішені за допомогою удосконалення інституціонального середовища агропродовольчої галузі та формування реконструктивної моделі інклюзивного розвитку із визначенням бенефіціарів, драйверів та конкретних механізмів цього процесу.

Інклюзивний напрям удосконалення інституціонального середовища агропродовольчої галузі обумовлений переважно соціальним характером існуючих суперечностей розвитку цього сектора економіки, оскільки в основі розбіжностей знаходяться саме соціальні, суспільні протиріччя. Тому, на нашу думку, реконструктивна модель розвитку агропродовольчої галузі повинна мати інклюзивний вектор.

Визначальним критерієм діяльності інститутів є їх ефективність. Задля більшої ефективності інституцій їх діяльність повинна враховувати морально-етичні, історичні та ментальні особливості країни. У протилежному випадку можливе формування так званої «інституціональної пастки», коли формується неефективний, проте стійкий інститут, що в

подальшому обумовлює загалом неефективний напрям розвитку певної системи у довгостроковій перспективі.

Високий рівень розвитку тіньового та неформального ринку в Україні є свідченням наявності саме неефективних інституцій, не дієвих законодавчих норм та правил, а також неузгодженості ментальних особливостей агросектора із існуючими інститутами. При цьому тіньовий сектор, який створює переваги для його учасників та бар'єри у доступі до ресурсів компаніям, які працюють за існуючими законодавчими нормами, по суті є екстрактивним інститутом для агропродовольчої галузі.

Структура інституціонального середовища уявляється через його взаємопов'язані складові елементи (інституції). Вони можуть бути класифіковані за такими критеріями:

- 1) за суб'єктами регулювання: державні, недержавні (ринкові та соціально-культурні);
- 2) за сферою прояву: політичні, економічні, соціальні, культурні, екологічні тощо;
- 3) за формами інституціоналізації: формальні та неформальні;
- 4) за походженням: архаїчні, іманентні, імплантовані (трансплантовані);
- 5) за складністю: «ті, що розв'язують прості питання обміну, та ті, що мають просторову й часову протяжність та охоплюють велику кількість індивідів» [2, с. 48];
- 6) за вектором: ті, що знижують трансакційні витрати, та ті, що їх підвищують [3].

Система інституціонального середовища може бути представлена (рис. 1) як сукупність інституціональних правил та норм, інституцій, які забезпечують дотримання правил та норм, та інституціональних механізмів дотримання норм та реалізації обмежень.

Рис. 1. – Система інституціонального середовища інклюзивного розвитку (авторська розробка)

Інституціональне середовище формує базис для діяльності та розвитку суб'єктів господарювання, а норми та правила інституціонального середовища регулюють відносини та особливості взаємодії всіх суб'єктів економічної діяльності.

Напрямом подальшого дослідження даної теми є розробка прикладних механізмів подолання неоднорідності інституціонального середовища з метою створення передумов інклюзивності з залученням до цього процесу широких верств населення.

Література

1. Белінська С. М. Інституціоналізація як чинник економічного розвитку. *Бізнес-навігатор*. 2013. – № 2. – С. 112–115.

2. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. 198 с.

3. Ляховець О. О. Понятійний апарат аналізу інституціонального середовища національної економіки. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Економіка. 2015. Т. 265, вип. 253. – С. 16–21.

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ НА ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ощепков О.П., к.е.н., доцент, Магденко С.О., старший викладач
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Будь-яке підприємство зазнає постійно вплив на свої виробничо-господарську, економічну та фінансову діяльність не тільки внутрішніх, але й зовнішніх факторів. Проте саме зовнішні фактори частіш за все не можна «прорахувати», передбачити. Одним із викликів для економіки усіх країн стала пандемія в 2020 році, викликана COVID-19. Винятком не стала і економіка України. Карантин та карантинні обмеження, запроваджені ВООЗ та МОЗ України, привели спочатку до шоку не тільки звичайних громадян, але й підприємців та владу.

Нами проведено дослідження, яким чином вплинула пандемія COVID-19 на господарську діяльність м'ясопереробних підприємств України в 2020 та її наслідки в 2021 році. Неодноразово наголошувалося, що більшість харчових підприємств є збитковими за даними їхньої фінансової звітності (декларують збитковість). Тому, для дослідження ми не використовували показник чистий фінансовий результат.

Проте, за даними фінансової звітності, дуже цікавим виявилася динаміка чистого доходу. Результати представлені вибіркою з 5 м'ясопереробних підприємств України: ПрАТ «Богодучівський м'ясокомбінат», ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», ПАТ «Мелітопольський м'ясокомбінат», ТОВ «Козятинський м'ясокомбінат» та ПрАТ «Український бекон»

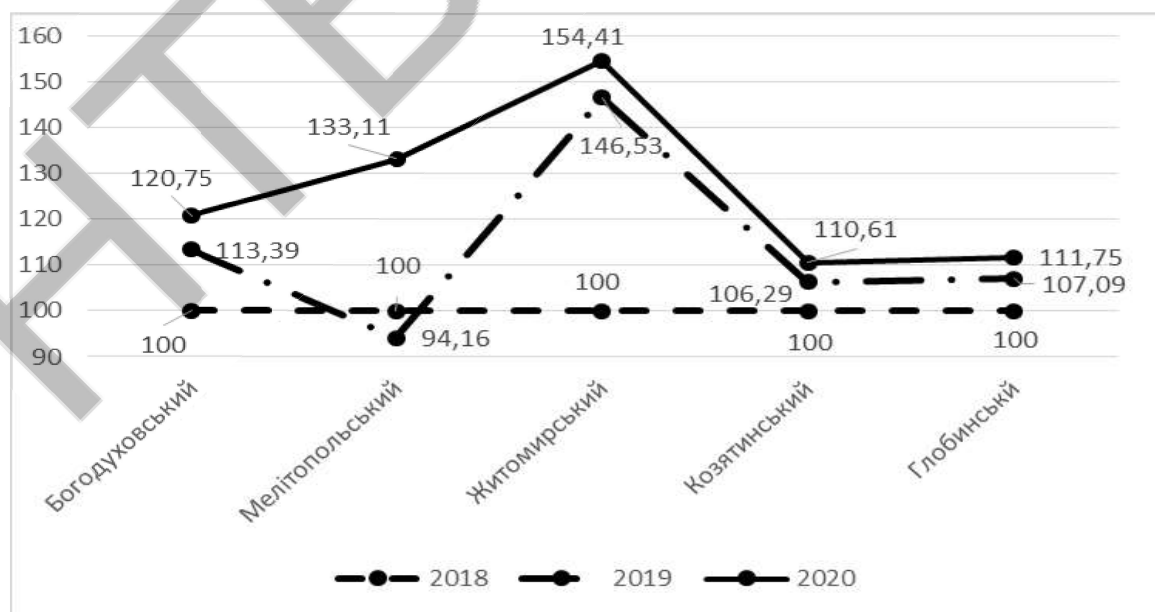

Рис. 1 – Темпи зростання чистого доходу, які розраховані базовим способом за 2018-2020 роки, %

МОНІТОРИНГ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО СТАНУ ДОЩОВИХ КОЛЕКТОРНИХ СИСТЕМ МІСТА ОДЕСИ	
Мадані М.М., Гаркович О.Л., Шевченко Р.І.....	306
ОЦІНКА ЯКОСТІ ЗРАЗКІВ ПИТНОЇ ВОДИ	
Кузнецова І.О., Крусір Г.В.....	307
ВПЛИВ СТОКІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ЕКОЛОГІЧНУ БЕЗПЕКУ ПРИРОДНИХ ВОД	
Мадані М.М., Гаркович О.Л., Кондратенко І.П.....	309
УДОСКОНАЛЕННЯ БІОТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕРОБКИ ХАРЧОВИХ ВІДХОДІВ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ	
Соколова Т.І., Крусір Г.В., Сагдеева О.А. Кузнецова І.О.....	310

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ»

ПОДОЛАННЯ НЕОДНОРІДНОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА АГРОПРОДОВОЛЬЧІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	
Дідух С.М.....	312
ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ НА ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
Ошепков О.П., Магденко С.О.....	314
СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ДЛЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ	
Мініна В.О.....	315
РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ	
Самофатова В.А.....	317
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕРТИКАЛЬНО-ІНТЕГРОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	
Федорова Т.С.....	318
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ БЕЗАЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ В УКРАЇНІ	
Фрум О.Л., Лобочька Л.Л.....	320
СУПЕРЕЧЛИВА ПРИРОДА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	
Павлова І.О., Павлов О.І.....	322
СЕЛЕКТИВНІ ВАЖЕЛІ АНТИЦИКЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	
Кулаковська Т.А.....	324

СЕКЦІЯ «УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ»

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ	
Басюркіна Н.Й.....	324
АНАЛІЗ СТАНУ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	
Гріщенко А.В.....	326
АНАЛІЗ РИНКУ ХЛІБУ ТА РИЗИКІВ ХЛІБОПЕКАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	
Басюркіна Н.Й., Ласкаєв О.М.....	328
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЗЕРНА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Крупіна Н.А.....	330
ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ФАКТОРІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Бровкіна Ю.О., Константинова Т.В., Шалений В.А.....	332
ЦІННІСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ	
Свистун Т.В.....	334
ПРОВІДНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ У КОНТЕКСТІ ПІДНЯТТЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
Немченко В.В., Колесник В.І.....	336
АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	
Березовська Л.В.....	337
АГРОПРОМИСЛОВІ ФОРМУВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	
Пакулєнко О.В., Басюркіна Н.Й.....	338

СЕКЦІЯ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	
Ніколюк О.В., Брюшкова Н.О.....	340
	426